

Téma: Buddhismus, hinduismus, taoismus, konfucianismus

Předmět: Společenské vědy (religionistika)

Přidal(a): Sabi

TAOISMUS

- Čína, 5. st. př. n. l.
- Knihy o Tao a ctnosti - Lao-c'
- **tao** = cesta (všeobecný zákon přírody, vesmíru; prostupuje vším)
- splynutí s přírodou
- **te** = ctnost (uskutečnění všeho)
- nezasahujeme do přirozeného chodu věcí
- na vrcholu **tři čistí**
  - pán posvátného nebeského pokladu
  - pán tao a te
  - nejvyšší pán Lao

KONFUCIANISMUS

- eticko-filozofický systém
- Čína, 5. st. př. n. l.
- Konfucius (vystupuje jako strážce moudrosti)
- jádrem učení je etický význam mezilidských vztahů (úcta ke starším apod.)
- základem je ideál dokonalého člověka - mudrce

- soulad se zákony vesmíru
- důraz na **li** – řád, disciplína, to, co je dobré a vhodné
- postupem času se taoismus a konfucianismus začaly prolínat
- myšlení jin-jang

HINDUISMUS

- polyteistické náboženství celé indické civilizace
- 2. tisíciletí př. n. l.
- charakteristický svou rozmanitostí
- stovky bohů
  - Bráhma (Stvořitel)
  - bohové Višnu (Udržovatel; často uctíváný ve svých vtěleních, avatarech: Ráma – ideální vládce nebo Kršna – bůh erotické mystické lásky)
  - Šiva (Ničitel, odhaluje polaritu života a smrti, tvoření a ničení)
- **sansára** – koloběh zrození, smrti a opětovného zrození
- **karma** – v důsledku chování v minulém životě závisí, kam se každá bytost znovu zrodí
- **mókša** – dosažení duchovního osvobození, toho lze dosáhnout při následování tří cest:
  - cesta uctívání božstev
  - cesta jednání
  - cesta poznání (pod vedením duchovního učitele – **guru**)
- posvátné spisy – **védy**
  - Rgvéda (modlitební, určené pro kněze)
  - Sámavéda (hudební aspekt modliteb a hymnů)
  - Jadžurvéda (návody k obětnímu uctívání)
  - Atharvavéda (obětní formule)
- posvátné spisy – **bráhmany** (význam a návody k obětním rituálům)
- ps – **áranjaky** (lesní knihy, filozofické pojetí rituálů)
- ps – **upanišady** (komentáře, rozvíjející ideje védských sbírek a bráhmanů)
- hinduistou se člověk nestane, nýbrž narodí

- **varny** – společenské vrstvy
  - bráhmani – intelektuální vrstva, kněží a znalci nauk a obřadů; jejich povinností je vyučovat a přinášet oběti za sebe i druhé
  - kšatrijové – vládci, bojovníci; ochraňují druhé
  - vaišjové – zemědělci, řemeslníci a obchodníci; učí se nauku a přinášejí oběti, pěstují zemědělské plodiny, chovají dobytek, obchodují atp.
  - šúdrové – služebníci; jejich povinnost je sloužit ostatní vrstvám
  - dalitové – stojí mimo varny, tzv. nedotknutelní (diskriminovaní, na okraji společnosti, podřadné práce; asi 16% ob.)
- **dharm** – řád, vnitřní zákon, který dodržují v rámci povinností své varny
- posvátno je všudypřítomné
- významné jsou řeky, zvířata, krávy, opice, svatí lidé
- náboženské obřady mohou probíhat buď doma, nebo v hinduistických chrámech
- každá rodina má doma domácí obřadní místnost
  - oltářík s podobiznou božstva
- **pudža** = rituál podle kterého probíhají veškeré obřady
- **chrámová bohoslužba** je srovnatelná s tou domácí, vede ji však kněz (většinou bráhmanského původu) v chrámu
- **dívalí** = svátek světel; nejrozšířenější hinduistický svátek
  - vítězství dobra nad zlem
  - lampička z pálené hlíny
  - prosí bohyni štěstí a dobra **Lakšmí**
- povinností hinduistů je také přečtení dvou eposů – Rámájana a Mahábhárata
- nejposvátnějším město – **Váránasí**, protéká tudy posvátná řeka **Ganga**

BUDHISMUS

- pochází z Indie, později se rozšířil po celé jihovýchodní Asii
- asi půl miliardy buddhistů ve světě (např. Kambodža, Laos, Srí Lanka, Barma)
- vznikl jako kritika hinduismu (nesouhlasí s varnami)
- **Siddhártha Gautama** (6.-5. st. př. n. l. asi???)

- **Buddha** (probuzený)
- syn bohatého šlechtice, který se zřekl světa; asketický život
- při meditaci dosáhl **osvícení, probuzení**
- víra v koloběh životů a snaha vymanit se z něj a dosáhnout **nirvány**
- dvě větve
  - theraváda - raná podoba; spása je podmíněna mnišstvím (Thajsko, Srí Lanka, Barma)
  - mahájána - ukazuje cestu ke spáse laikům (světským lidem); velká část buddhistů (Tibet, Nepál, Čína)
- Buddha nic nenapsal, jeho učení se šířilo ústní formou
- po jeho smrti vznikly základní buddhistické spisy
  - Tipitaka (Tři koše)
    - sútry (Buddhovy obecné promluvy, nauky jeho následovníků)
  - vinaja
    - texty o klášterním řádu a disciplíně
  - abhidharma
    - texty popisující svět z pohledu osvíceného člověka
- **tři klenoty**
  - **Buddha - učitel**
  - **dharma - řád**
  - **sangha** - buddhistická obec
- **nirvána** nás vysvobodí ze **sansáry**
- Čtyři vznešené pravdy
  - celý život je strast
  - strast má příčinu v žízni po věcech
  - odstraněním této žízně strast zanikne
  - vede k tomu **Osmidílná vznešená stezka**
- **mravnost - pět zásad**
  - neubližovat živým bytostem
  - nekrást
  - nelhat
  - necizoložit
  - neužívat drog ani alkoholu
- posvátnou stavbou je **stúpa** (mohyla)

- **meditace**
- náboženské svátky jsou rozmanité a liší se např. dle zemí, v nichž se buddhismus vyznává
- **Vesak** - nejvýznamnější buddhistický svátek
  - tři významné události Buddhova života
    - zrození
    - probuzení
    - smrt
  - svátek světel a vlajek
  - lidé se navzájem obdarovávají
- několik posvátných míst
  - **Lumbiní v Nepálu** (místo narození Buddha)